

Petr Fiala, předseda vlády České republiky

Ivan Bartoš, místopředseda vlády pro digitalizaci a ministr pro místní rozvoj

Petr Hladík, ministr životního prostředí

Marek Výborný, ministr zemědělství

Otevřený dopis: Biodiverzita je klíčová k dosažení klimatických cílů. K ochraně a zastavení úbytku biodiverzity můžeme přispět opravdu každý, řešení máme doslova na talíři

Vážený pane předsedo, vážený pane místopředsedo, vážený pane ministře,

s blížícím se Světovým dnem biodiverzity, který připadá na 22. května, bychom rádi zdůraznili, jak klíčovou roli může hrát promyšlená politika ve spolupráci s resortními prostředími v oblasti potravinářství a zemědělství. Způsob, jakým vyrábíme a konzumujeme potraviny, má zásadní vliv nejen na naše zdraví, ale i na zdraví naší planety. Vyšší zahrnutí rostlinné stravy a podpora lokálních farmářů jsou jednoduché a přitom klíčové kroky k udržitelnější budoucnosti bez nutnosti jít do extrému. **Dovolujeme si Vám navrhnout, aby vládní zakázky na catering obsahovaly požadavek na výrazně vyšší podíl rostlinné stravy než je tomu doposud.** Věříme, že stávající stav je často způsobem pouhou "setrvačností" v cateringových zakázkách, přitom zdánlivě malá změna může vést k velkým inovacím.

V tomto dopise si Vám dovoluujeme přiblížit zejména to, jaký vliv má produkce a spotřeba potravin na biodiverzitu, klimatickou krizi, ekonomiku, a také zdraví nás všech. Je nezbytné, abychom se zaměřili na opatření, která nám umožní zachovat přírodu a zároveň minimalizovat negativní vliv na klima. Biodiverzita představuje všechny různé druhy života, které najdete v jedné oblasti - rozmanitost živočichů, rostlin, hub a dokonce i mikroorganismů, jako jsou bakterie, které tvoří náš přírodní svět. Každý z těchto druhů a organismů spolupracuje v ekosystémech jako ve složité síti, která udržuje rovnováhu a podporuje život.

Jak ukazují data, produkce a spotřeba potravin představují přibližně 30 % celosvětových emisí skleníkových plynů a stojí za téměř 70 % úbytku biodiverzity¹ na naší planetě. **Rostlinná strana naopak přispívá k dekarbonizačnímu úsilí** a k zachování biodiverzity, která je nepostradatelná pro stabilní ekosystémy, zdravé životní prostředí ale také funkční ekonomiku. **Podle Světové banky by kolaps klíčových ekosystémových služeb**, jako je divoké opylování, poskytování potravy z mořského rybolovu a těžba dřeva z původních lesů, **mohl vést k poklesu globálního HDP o 2,7 bilionu dolarů již v roce 2030.**²

„Rostlinná strava je nejudržitelnější. Podle FAO je živočišná výroba jednou z hlavních příčin změny klimatu a je zodpovědná za více emisí skleníkových plynů (přibližně 20 %) než celosvětový sektor dopravy. Je také všeobecně uznávána jako jedna z hlavních příčin vymírání druhů, ztráty přírodních stanovišť, spotřeby vody a znečištění. Celosvětově produkuje 20 největších masných a mlékárenských společností více emisí skleníkových plynů než celé Německo,“ uvádí spoluředitel ProVeg Česko Martin Ranninger.

Transformace potravinového systému, která sníží závislost na živočišné výrobě, sníží emise a navrátí půdě přirozenou schopnost pohlcování uhlíku, což přinese výhody pro klima, české zemědělství a potravinovou bezpečnost. Naše potravinové systémy a globální zemědělství jsou hlavní příčinou úbytku lesů. Přechod na stravu bohatou na rostliny může uvolnit obrovské

množství půdy, což může vést nejen k zastavení odlesňování, ale umožní nám to znovu zalesnit a obnovit divočinu s obrovskými vedlejšími přínosy pro životní prostředí.^{3, 4, 5, 6}

Nedávno zveřejněná zpráva od WWF Střední a východní Evropa s názvem „Plate of change“ (Zdravý talíř, Zdravá planeta: Kompas k udržitelnému stravování) ukazuje stravovací přístup, který přináší dvojitou výhodu – splňuje národní nutriční požadavky a zároveň snižuje ekologickou stopu našeho stravování. Obecně platí, že sortiment potravin, které používáme, je velmi úzký. Celých 75 % světových zásob potravin zahrnuje pouze dvanáct druhů plodin a pět druhů zvířat.⁷

„Lidstvo čelí trojí výzvě: jak zajistit potravinovou a výživovou bezpečnost pro všechny a zároveň udržet globální oteplování na 1,5 °C a zastavit úbytek přírody. Potravinové, které konzumujeme, a jejich náročný způsob výroby přispívají k úbytku přírody, znečištění vodních toků, vyčerpávání půdy a zhoršování potravinové a výživové bezpečnosti,“ říká Lenka Fryčová, vedoucí českého zastoupení WWF. *„Zdraví planety je úzce spjato s naším zdravím. Upřednostňování rostlinné stravy a zároveň omezení spotřeby masa je zásadní jak pro nás, tak pro naši planetu,“* doplňuje.

Rádi nabídneme naše zkušenosti a pomůžeme vypracovat doporučení pro státní orgány pro širší implementaci rostlinné stravy v rámci jejich fungování. Státní správa by tak mohla jít příkladem a vybírat například potraviny či catering tak, aby přispívali k ochraně biodiverzity, tak jako je dnes již téměř standardem v zahraničí. Jsme schopni také efektivně přispět k identifikaci kroků, které zvýší povědomí o výběru potravin a jejich dopad na životní prostředí, například formou edukačních a osvětových kampaní. Zároveň rádi přispějeme do diskuze i o dalších opatřeních, která podpoří biodiverzitu, sníží emise a zajistí udržitelnou budoucnost pro život na planetě.

S úctou,

v Praze dne 21. 5. 2024

Martin Ranninger, spoluředitel ProVeg Česko

Lenka Fryčová, vedoucí českého zastoupení WWF

Jan Freidinger, Senior Campaigner Greenpeace Česká republika

Barbora Kachtík Valešová, koordinátorka Klimatické koalice

Gabriela Měsíková, Public Affairs manažerka Změny k lepšímu

O podepsaných organizacích

ProVeg

ProVeg International je organizace zvyšující povědomí o potravinách, která pracuje na transformaci globálního potravinového systému nahrazením živočišných produktů rostlinnými a kultivovanými alternativami do roku 2040. ProVeg spolupracuje se všemi relevantními zúčastněnými stranami na vytvoření potravinového systému, kde si každý vybírá lahodné a zdravé jídlo, které je dobré pro všechny lidi, zvířata a naši planetu. ProVeg získala cenu OSN Momentum for Change a úzce spolupracuje s klíčovými agenturami OSN zabývajícími se potravinami a životním prostředím. ProVeg má status pozorovatele u UNFCCC a IPCC, zvláštní poradní status u ECOSOC a je akreditován pro UNEA.

WWF

WWF je mezinárodní nevládní organizace, která se snaží chránit přírodu a pomáhá lidem žít udržitelněji. Spolupracujeme s komunitami, politiky a podniky na hledání řešení problémů souvisejících s ochranou životního prostředí a se změnou klimatu. Pracujeme na ochraně biologické rozmanitosti, která je klíčem života na Zemi, na snižování naší ekologické stopy a využívání udržitelných přírodních zdrojů pro současné i budoucí generace. Od roku 2017 působíme také v Česku, kde se na společné misi WWF Střední a východní Evropa.

Greenpeace

Greenpeace je nezávislá mezinárodní ekologická organizace působící v 55 zemích světa již půlstoletí. Naším cílem je chránit životní prostředí a nenásilnými prostředky upozorňovat na jeho poškozování. Přinášíme svědectví o globálních ekologických problémech, požadujeme nápravu po zodpovědných institucích a nabízíme řešení, která jsou klíčová pro naše zdraví a bezpečnou budoucnost nejen nás, ale i dalších generací. Od roku 1971 se Greenpeace zasazuje o ochranu životního prostředí. Nezávislost je přitom jedním z nejdůležitějších principů. Pro zachování nezávislosti na našich postojích a činech nepřijímáme žádné finanční dary od států, politických stran ani firem. Veškeré financování tak závisí téměř výhradně na podpoře jednotlivců. Proto je práce Greenpeace možná jen díky lidem, kteří nechtějí nečinně přihlížet, ale chtějí něco změnit.

Klimatická koalice

Klimatická koalice je platformou českých nestátních neziskových organizací a neformálních iniciativ, které se zabývají zejména ochranou klimatu a životního prostředí, zmírňováním klimatické krize a přizpůsobováním se jejím dopadům, společenskými aspekty klimatické krize, rozvojovou spoluprací a humanitární pomocí. Vznikla v roce 2007.

Změna k lepšímu

Jsme byznys platforma, která propojuje firmy usilující o změnu k lepšímu. Věříme, že udržitelnost je příležitost pro byznys. Naší vizí je Česko jako domov firem investujících do inovací a udržitelnosti napříč celou ekonomikou. Chceme sociální, environmentální a ekonomickou udržitelnost, která přináší globální řešení a inspiruje svět. Snažíme se o pozitivní změnu budoucnosti nás všech. Propojujeme dohromady firmy s firmami a s experty. Vytváříme komunitu, kde vzděláváme, sdílíme dobrou praxi a společně se vydáváme na cestu za udržitelnou ekonomickou transformací. Prosazujeme systémová opatření nejen v Česku, ale i v mezinárodním prostředí.

Zdroje

1. WWF. 2020. Living Planet Report 2020.
2. Johnson, Justin Andrew; Ruta, Giovanni; Baldos, Uris; Cervigni, Raffaello; Chonabayashi, Shun; Corong, Erwin; Gavryliuk, Olga; Gerber, James; Hertel, Thomas; Nootenboom, Christopher; Polasky, Stephen; Gerber, James; Ruta, Giovanni; Polasky, Stephen. 2021. The Economic Case for Nature: A Global Earth-Economy Model to Assess Development Policy Pathways. © World Bank, Washington, DC. <http://hdl.handle.net/10986/35882> License: CC BY 3.0 IGO.
3. Erb, K.-H., C. Lauk, T. Kastner, et al. (2016): Exploring the biophysical option space for feeding the world without deforestation. Nature Communications 7 11382. doi:10.1038/ncomms11382
4. Poore, J. & T. Nemecek (2018): Reducing food's environmental impacts through producers and consumers. Science 360(6392), 987–992. doi:10.1126/science.aag0216
5. Theurl, M. C., C. Lauk, G. Kalt, et al. (2020): Food systems in a zero-deforestation world: Dietary change is more important than intensification for climate targets in 2050. Science of The Total Environment 735 139353. doi:10.1016/j.scitotenv.2020.139353
6. Hayek, M. N., H. Harwatt, W. J. Ripple, et al. (2021): The carbon opportunity cost of animal-sourced food production on land. Nature Sustainability 4(1), 21–24. doi:10.1038/s41893-020-00603-4
7. FAO. Women: users, preservers and managers of agrobiodiversity. Published online 1999. https://www.fao.org/3/x0171e/x0171e03.htm#P181_22270